



Paradigmaváltásnak lehetünk tanúi a cannabis-kérdésben

Balláné Füsster Erzsébet

Prof. dr. egyetemi tanár, rendőrségi főtanácsos, nyá. rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
ballane.fusster.erzsebet@uni-nke.hu

A Belügyi Szemle (1991–1994 és 2006–2010 közötti időszakban Rendészeti Szemle) fennállásának hetven éve alatt mindvégig igen nagy hangsúlyt fektetett az aktuális és társadalmi szempontból fontos problémák megtárgyalására. Így például az 1997-es 45. évfolyam 11. száma – úttörő módon – teljes terjedelmében az akkorra már hazánkban is igencsak fontossá vált kábítószer kérdéskörrel foglalkozott. A tematikus számban olvashattuk Kertész Imre: Kábítószer-bűnözés az európai büntetőjogban; Szomor Katalin: A kábítószer-probléma és a keresetcsökkentés stratégiája; Pelle Andrea: A drogfogyasztás büntetőjogi következményei; Hollósi György: Elveszett évtized a kábítószer elleni harcban; Frech Ágnes: Kábítószerügyek a magyar bírói gyakorlatban; Kurdiés Mihály: A parti véget ér... Egy Bács-Kiskun megyei kábítószerparti felszámolása; Elek Zsuzsanna – Paksi Borbála: A fiatalok és a drog; Nyári Katalin: Droggondok; Kolozsi Béla: Drogvédelem és AIDS-megelőzés; valamint Nyíri Sándor: A kábítószer és a közlekedés című tanulmányát. Ezek mindegyike nagyon fontos és nagy horderejű írásnak számított, mivel különböző szakterületről és nézőpontból kiindulva elemezték az aktuális droghelyzetet, és a szerzők kivétel nélkül hangsúlyozták azt a sürgető szemléletváltást, amire akkorra már nagyon nagy szükség volt, mivel még a nyolcvanas években is az volt a hivatalos politikai álláspont, hogy Magyarországot nem fogja olyan súlyosan érinteni a drogprobléma, mint a fejlett nyugati országokat.

A különszám megjelenését megelőzően ritkábban, majd azt követően egyre gyakrabban jelentek és jelennek meg a lapban kiváló szerzők tollából származó kábítószerrel kapcsolatos cikkek, melyek egyértelműen rávilágítanak a drogkérdés fontosságára és ugyanakkor annak bonyolult mivoltára is.

A drogpolitika evolúciója, vagyis az, ahogy az egyes országok társadalmi viszonyulnak a kábítószer-fogyasztáshoz, előállításához és forgalmazáshoz, a 20. század egyik kiemelkedő fontosságú társadalmi jelensége volt. Ez a folyamat

azonban a mai napig sem állt le, napjainkban is komoly vitát generálva a szigorú tiltáspárti és az enyhébb, megengedőbb álláspontok között. Ide számíthatjuk a „light drug vs. hard drug” polémiát is, és az ugyancsak vitatott „kapudrog-elmélet”, amely szerint a marihuána használata idővel a keményebb drogok fogyasztásához vezet. Mindezeket túl a jelen század talán egyik legakutabb drogkérdésévé a legkülönfélébb, rengeteg veszélyt magukban rejtő „dizájner” drogok mellett, a cannabisliberalizáció problémája vált.

A cannabis-jelenség vizsgálata révén végig követhetjük egy jelenleg kábítószernek minősülő anyag használatának a teljes szabadságtól a szigorú tiltáson át az újbóli szabad fogyasztás felé vezető útját.

Kultúrtörténeti emlékekből tudjuk, hogy a tudatmódosító anyagok használata több ezer éves múltra tekint vissza, és közülük is az egyik legrégebben ismert és használt növény a kender (*Cannabis sativa*), mely évezredekken keresztül az ipari célú felhasználás mellett gyógyászati és spirituális szerepet is játszott ([URL1](#)).

A cannabis gyógyító anyagként való használatának első írásos nyoma a Kr. e. 1700-ból származó *Ramesseum III Papyrusban*, majd az 1550 körülire datált *Ebers papyrusban* található. A leírások szerint a kender levelét, virágzatát és magját mézzel keverve fájdalomcsillapításra és gyulladáscsökkentésre használták (Manniche, 2006).

Az európai országokban szélesebb körben a nagy földrajzi felfedezéseket és a gyarmatosításokat követően terjedt el a cannabis gyógyászati célú használata. Élvezeti szerként való fogyasztása először a művészkörökben jelent meg az 1800-as években.

Az Amerikai Egyesült Államok „cannabis-története” is az ipari és a gyógyászati célú felhasználással kezdődött, az élvezeti célú fogyasztás kezdete itt is a művészvilághoz kapcsolódott. A cannabis-fogyasztás széles körű elterjedése az 1900-as évek elején először a mexikói vendégmunkások körében kezdődött el, akik stimulánsként, a fáradtság elűzésére használták.

Az elkövetkező évtizedekben egyre szélesebb rétegekre vált jellemzővé az egyik legelterjedtebb cannabiszárma, a marihuána fogyasztása, ami végül a hippizmus mozgalomban és a vietnami veteránok körében csúcspontot ért el a hatvanas és a hetvenes években.

A cannabis-fogyasztás visszaszorítása érdekében tett első állami intézkedés a Roosevelt-adminisztráció idején, 1937-ben hozott Marihuána Tax Act ([URL2](#)) volt, ami ugyan nem tiltotta be kategorikusan a cannabiszárma gyógyászati célú alkalmazását, de ugyanakkor adót vetett ki minden vele kapcsolatos tevékenységre.

A kábítószer-fogyasztás világméretű elterjedése és az ahhoz társuló kábítószer-bűnözés visszaszorítása érdekében 1961. március 30-án, New Yorkban, az

ENSZ tagállamainak túlnyomó többsége aláírta az Egységes Kábítószer Egyezményt, ami a cannabist és valamennyi származékát veszélyes és tiltott kábítószernek minősítette, ezért a I-es és a különösen veszélyes kábítószereket, mint például a heroint is tartalmazó IV. jegyzékbe sorolta, így betiltva valamennyi cannabisszármazék terápiás célú használatát is, annak ellenére, hogy orvosi körökben tudott volt, hogy a cannabis hatóanyaga, a THC, sikeresen használható számos kórkép tüneteinek kezelésében, illetve enyhítésében: például a sclerosis multiplex esetében, továbbá a daganatos betegségek kemoterápiás kezelése során fellépő súlyos hányinger és hányás csillapítására, és segít az AIDS-betegek súlyos étvágytalanságának leküzdésében is.

Az 1961-es kábítószer egyezményt követően a Nixon-adminisztráció idején (1969–1974) az Amerikai Egyesült Államok igen széles körű és intenzív drogellenes stratégiába kezdett a teljes elutasítás égisze alatt, mely valamennyi illegálisnak minősített anyagra vonatkozott. A közel ötven évig tartó (a szigorú engedélyezéshez kötve működő holland „coffee shop”-ok speciális helyzetének kivételével) teljes tiltáson alapuló szemléletben a 2010-es évek elején a cannabis-használat terén lassú paradigmaváltás beindulásának lehettünk a tanúi. Az első kenderből származó hatóanyagokat tartalmazó gyógyszereket az 1980-as években engedélyezték az USA-ban; Európában csak az 1990-es évek végén jelentek meg a termékek hivatalos medicinaként, alkalmazásuk pedig csak a 2010-es években vált széles körűvé (Bajtel, Kiss, Csupor-Löffler, Szendrei & Csupor, 2021).

Az ellentmondásos helyzet feloldására az egyezményhez csatlakozott különböző országok – részben a coffee shopok működése során szerzett tapasztalatokra is támaszkodva – különféle megoldásokat alkalmaztak. A leggyakrabban alkalmazott módszer az volt, hogy népszavazással döntötték el, hogy engedélyezik-e a cannabisszármazékok használatát. Ennek eredményeként Oregonban és Washingtonban 1998, Coloradoban pedig már 2000 óta engedélyezetté vált a marihuána gyógyászati célú alkalmazása (Bayer, 2011).

Az élvezeti célú marihuána-használat tekintetében a 2012-es év volt döntő jelentőségű.

2012 novemberében három USA-tagállamban (Oregon, Colorado és Washington) tartottak népszavazást a kender rekreációs célú használatának engedélyezéséről. A népszavazás eredményeként Colorado és Washington legalizálta elsőként az élvezeti célú marihuána fogyasztását, tartását és árusítását. Az alkoholhoz hasonlóan a 21. életévben határozták meg a minimális életkort a legális hozzájutásnál, és szabályokat vezettek be a fogyasztást követő gépjárművezetéssel kapcsolatban. Majd két év elteltével Oregonban és Alaszkában is a legalizáció mellett döntöttek (Pusztai, 2018).

Az USA-ban a cannabis-használat legalizációja folyamatában jelentős lépésnek számított, amikor a 2016. novemberi választással egyidőben kilenc tagállamban szavazhattak a választók a cannabis használatának szabaddá tételéről. Kaliforniában, Massachusettsben, Maine-ben és Nevadában a rekreációs használat törvényesítéséről döntöttek, míg Arkansasban, Floridában, Montanában és Észak-Dakotában a gyógyászati célú használat mellett voksoltak a választók (Kaliforniában a marihuána gyógyászati célú fogyasztása már 1996 óta törvényes volt) ([URL3](#)).

2019-ben a droghasználat tekintetében ez idáig igencsak konzervatívnak számító WHO is a cannabis-használat kérdésének újragondolása és bizonyos fokú felszabadítása mellett foglalt állást. A Kábítószer-függőséggel Foglalkozó Szakértői Bizottság (Expert Committee on Drug Dependence), a WHO független tudományos tanácsadó testülete a többéves felülvizsgálati folyamat eredményei, a tudományos értékelés, a lehetséges egészségügyi kockázatok értékelése és a várható terápiás előnyök számbavétele alapján az ENSZ főtitkáranak 2019. január 24-én írt levelében ([URL4](#)) javaslatot tett egyebek mellett a cannabisnak és a cannabis gyantának az 1961-es egyezmény IV. jegyzékéből való törlésére. Elfogadva a WHO javaslatát az ENSZ Kábítószerügyi Bizottsága (Commission on Narcotic Drugs) a 2020. decemberi ülésén megszavazta a cannabis besorolásának megváltoztatását a nemzetközi kábítószer-egyezményben. A bizottság de facto elismerte a cannabis gyógyászati szerepét azáltal, hogy ezentúl az csak a sokkal enyhébb besorolású I. jegyzéken fog szerepelni. (A CND decemberi ülésén Magyarország, egyedüli európai uniós tagállamként, a WHO javaslatát a drogliberalizáció megnyilvánulásának minősítette, és ellene szavazott.)

Mindebből látható, hogy a cannabis-kérdésben a paradigmaváltás beindult, és ez a folyamat bizonyára nem áll le, álláspontok, érvek és ellenérvek feszülnek egymásnak az elkövetkezőkben is. Mivel a szűkre szabott karakterszám a helyzet mélyebb elemzését nem teszi lehetővé, végezetül a teljesség igénye nélkül még néhány, az elindult trendet jelző adatot szeretnék megemlíteni:

A cannabisliberalizáció a legtöbb országban jellemzően kétféle formában realizálódik.

A liberalizáció útján elindult legtöbb ország csak a gyógyászati célú felhasználást tette (országoként eltérő kikötéseket megszabva) legálissá, így Argentína, Ausztria, Ausztrália, Belgium, Brazília, Chile, Kolumbia, Horvátország, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Írország, Izrael, Olaszország, Luxemburg, Málta, Mexikó, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Szlovénia, Spanyolország, Svájc, Törökország és az Egyesült Királyság.

A gyógyászati mellett a rekreációs/élvezeti célú felhasználás is legálissá vált (a már korábban említett USA-tagállamokon kívül) 2013-óta Uruguayban és 2018-óta pedig Kanadában is.

A cannabisliberalizáció folyamatának töretlen voltát jelzi, hogy számos, a gyógyászati célú felhasználást az utóbbi években engedélyező ország, így Argentína, Ausztrália, Bolívia, Chile, Kolumbia, Horvátország, Cseh Köztársaság, Észtország, Izrael, Luxemburg, Málta, Peru, Portugália, Szlovénia, Spanyolország és Svájc még nem tette ugyan legálissá az élvezeti célú fogyasztást, de országonként eltérő módon és feltételekkel megkezdte annak dekriminalizációját.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a több száz különféle hatóanyagot, köztük az erősen pszichoaktív THC-t is tartalmazó kender növény különféle származékainak emberi fogyasztási célú felhasználása kérdésében paradigmaváltásnak lehetünk szemtanúi, és nagyon valószínűnek látszik, hogy a félévszázados szigorú tiltás egyre inkább a vége felé közeledik. A sok év óta egymással szembenálló, a fogyasztás mellett, illetve ellene felhozott érvek vitájában nagyon úgy néz ki, hogy egyre több országban a tiltás helyett inkább az elfogadás irányában mozdul el a közvélekedés.

Felhasznált irodalom

Bajtel Á., Kiss T., Csupor-Löffler B., Szendrei K. & Csupor D. (2021). Cannabis: gyógyszer, élelmiszer vagy kábítószer? *Orvosi Hetilap*, 162(45), 1808–1817. <https://doi.org/10.1556/650.2021.32211>

Bayer I. (2011). Mérlegen a valóság: siker vagy kudarc? Az 1961. évi Egységes Kábítószer-egyezmény értékelése az 50. évforduló alkalmából. *Gyógyszerészet*, 55(12), 714–724.

Manniche L. (2006). *An Ancient Egyptian Herbal*. British Museum Press.

Pusztai P. A. (2018). A marihuána használat reformja Kanadában, Jogtudományi előadások 414–416.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Cannabis: A Journey Through the Ages*. <http://www.ancient-origins.net/history/cannabis-journey-through-ages-003084>

URL2: *The Marihuana Tax Act Of 1937*. <https://www.druglibrary.org/schaffer/hemp/taxact/mjtaxact.htm>

URL3: *Fél Amerika legalizálta a marihuánát, de a gazdasági csoda még várat magára, Qubit. Gazdaság.* <https://qubit.hu/2017/11/30/fel-amerika-legalizalta-a-marihuanat-de-a-gazdasagi-csoda-meg-varat-magara>

URL4: *Tedros Adhanom Ghebreyesus Director General letter to António Guterres Secretary General of the United Nations.* https://cdn.who.int/media/docs/default-source/controlled-substances/unsg-letter-ecdd41-recommendations-cannabis-24jan19.pdf?sfvrsn=6070292c_2&download=true

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balláné Füzster E. (2022). Paradigmaváltásnak lehetünk tanúi a cannabis-kérdésben. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2179–2184. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.3>